

Szanowny Pan
STEFAN KOLAWIŃSKI
Burmistrz Bochni
Szanowny Pan
BOGDAN KOSTURKIEWICZ
Przewodniczący Rady Miasta Bochnia

**LIST OTWARTY MIESZKAŃCÓW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W SPRAWIE
OCHRONY DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I POSTULOWANYCH ZMIAN W PROJEKCIE
REWALORYZACJI PLANT SALINARNYCH W BOCHNI**

Przyroda jest nieodłączną składową życia człowieka, także w miastach. To, w jaki sposób miasto dba o przyrodę, jest w zasadzie wyznacznikiem rozwoju, nowoczesności i przyjazności mieszkańcom.

Drzewa stanowią zielony kapitał miast i przynoszą nam szereg wymiernych korzyści, o których niekiedy zapominamy. Nie chodzi tutaj wyłącznie o produkcję tlenu. Drzewa i zieleń miejska pracują 24 godziny na dobę, sprawiają, że żyje nam się lepiej i jesteśmy zdrowsi. Oczyszczają powietrze, ograniczają ryzyko podtopień powstałych w wyniku deszczy nawalnych, pochłaniają dwutlenek węgla, obniżają temperaturę powietrza w upalne dni, stwarzają warunki do uprawiania rekreacji czy wreszcie upiększają przestrzeń publiczną.

Powyższe usługi ekosystemowe świadczone przez drzewa mają również **konkretną wartość ekonomiczną**. Dla przykładu w Gnieźnie, mieście nieco większym od Bochni, wartość drzew oszacowano na ponad 50 mln zł, a roczną wartość świadczonych przez nie usług obliczono na 2,5 mln zł (Bernaciak A., i Wojcieszak M., 2014, *Ekonomia i Środowisko* 4, 51: 187-197).

Zieleń miejska jako współczesny czynnik miastotwórczy stanowi niezwykle cenny walor, z uwzględnieniem znaczącej roli, jaką odgrywają **zabytkowe założenia parkowe**. Zachowane elementy szaty roślinnej dostarczają licznych korzyści ekologicznych, w tym przeciwdziałają obserwowanym od dziesięcioleci negatywnym zmianom klimatycznym, a także podnoszą wartość krajobrazową oraz standard przestrzeni publicznych, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Niestety, w ostatnich latach w wielu częściach Bochni zostało wyciętych setki drzew – często zupełnie niepotrzebnie. **Apelujemy o całościową zmianę podejścia do zarządzania zasobami przyrodniczymi w naszym mieście, w szczególności w kontekście planowanego przedsięwzięcia pn. „Rewaloryzacja Zabytkowych Plant Salinarnych w Bochni”.**

Chcemy podkreślić, iż **jako sygnatariusze niniejszego listu, nie jesteśmy przeciwni idei rewaloryzacji „Zabytkowych Plant Salinarnych”.** Jak sama nazwa wskazuje – „rewaloryzacja” powinna zakładać **przywrócenie historycznego charakteru Plant i zaadaptowanie do współczesnych potrzeb** w oparciu o materiały archiwalne, obowiązującą wykładnię konserwatorską i wytyczne w zakresie finansowania projektów ze środków krajowych i UE.

Nasze postulaty zawierają się w poniższych punktach:

1. **W pierwszej kolejności stanowczo nie zgadzamy się na wycinkę drzewostanu na tak dużą skalę, jaka wynika z załączonej dokumentacji projektowej udostępnionej publicznie w związku z postępowaniem przetargowym pn. „Rewaloryzacja Zabytkowych Plant Salinarnych w Bochni” (BIP, UM Bochnia). Łączna suma drzewostanu zakwalifikowanego do wycinki to 83 szt. drzew i 477 m2 krzewów.**

UZASADNIENIE

Zabytkowe Planty Salinarne stanowią istotny i unikatowy element bocheńskiego krajobrazu kulturowego, budujący jego tożsamość lokalną i „genius loci” w skali polskiej, a nawet europejskiej. Ze względu na znaczące korzyści kulturowe, ekologiczne i ekonomiczne dla miasta i jego mieszkańców, **starodrzew Plant Salinarnych powinien być objęty szczególną ochroną (niczym zabytki).**

Uważamy, że na Plantach należy zachować jak największą liczbę najcenniejszych przyrodniczo drzew, a **nowopowstająca infrastruktura w ramach planowanej rewaloryzacji powinna dopasować się do już istniejących drzew i krzewów.** Pozostawiane powinno być także naturalne odnowienie drzew, a więc drzewa młode, które za kilkadziesiąt lat zastąpią starsze pokolenie drzew.

Pomimo licznych apelów społecznych mieszkańców Bochni o zachowanie jak największej liczby drzew w procesie rewitalizacji różnych części miasta, dokonano na dużą skalę wycinki cennych przyrodniczo drzew. m.in. w ramach prac modernizacyjnych Rynku i jego otoczenia, Parku Uzbornia czy tzw. Kolejki

Zgodnie z dobrymi praktykami i fachową literaturą wycięcie drzewa jest ostatnim i najbardziej drastycznym sposobem gospodarki drzewostanem, który powinien być stosowany w ostateczności. W wątpliwych przypadkach można wykorzystać zaawansowany sprzęt do diagnostyki drzew jak np. tomograf przedstawiający zobrazowanie wnętrza pnia, a tym samym określający wytrzymałość drzewa.

Niestety, jak wielokrotnie zwracają na to specjaliści, bardzo poważnym uchybieniem w zarządzaniu zabytkową zielenią w wielu polskich miastach i miasteczkach jest **niewłaściwa diagnostyka drzewostanu**, wykonywana najczęściej przez niewykwalifikowanych pracowników samorządowych. Drzewa znajdujące się w dobrej kondycji często opisywane są jako zamierające, uszkodzone, stwarzające zagrożenie. Powodem do wycinki jest często pochylenie drzewa, rozwidlenie pnia, dziupla lub kilka martwych gałęzi. Jest to całkowicie sprzeczne z dobrymi praktykami – istnieje szereg sposobów zapewnienia bezpieczeństwa min. założenie wiązania, amputacja martwych konarów, w parkach wątpliwe drzewa mogą być ogrodzone.

Plagą w naszym kraju są także **nieprawidłowo przeprowadzane cięcia drzew**, będące skutkiem niewłaściwej diagnostyki i nieznamomości sztuki ogrodniczej. Na terenach objętych opieką konserwatora zabytków, **starodrzew powinien być pielęgnowany przez zespół fachowców** posiadających komplet obowiązkowych uprawnień pilarza i aborysty.

Zarówno urzędnicy zarządzający zielenią, jak i wykonawcy prac powinni zostać przeszkoleni z tego zakresu przez fachowców. O dobrych praktykach w zarządzaniu miejskim drzewostanem można przeczytać m.in. w publikacji „*Drzewa w cyklu życia. Europejscy praktycy na rzecz arborystyki*” red. K. Witoś-Gnach i P. Tyszko-Chmielowiec.

2. **Mając powyższe na uwadze, domagamy się opracowania nowej, rzetelnej inwentaryzacji dendrologicznej wraz z aktualną ekspertyzą stanu zdrowotno-sanitarnego drzew i krzewów na Plantach Salinarnych, a także kompletnego projektu gospodarki drzewostanem wpisanym do rejestru zabytków zgodnie z wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków i ich uzupełnieniami, o których mowa poniżej.**

UZASADNIENIE

Na mocy nowelizacji ustawy prawa ochrony zabytków wprowadzonej ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1595), Generalny Konserwator Zabytków uzyskał nowe narzędzia do koordynowania działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków w formie wytycznych, wydawanych na podstawie art. 90 ust. 3 tej ustawy.

W wytycznych do państwowych służb konserwatorski przekazanych pismem z dnia 19 listopada 2021 r. (znak: DOZ-KiNK.070.15.2021.WJ-KP), Generalny Konserwator Zabytków zaleca „*właściwe przygotowanie dokumentacji studialno-projektowej dla zabytkowych obszarów zieleni, które ma kluczowe znaczenie dla jakości późniejszych prac realizacyjnych, przy czym tryb jej opracowania wypracowany przez środowiska konserwatorskie należy uznać za optymalny i gwarantujący właściwą jakość prac konserwatorskich i restauratorskich*”.

Nie sposób jednak uznać opracowania pn. „Aktualizacja. Inwentaryzacja dendrologiczna Plant Salinarnych w Bochni wraz z gospodarką drzewostanem” (sierpień 2022 r.), stanowiącego integralną część specyfikacji warunków zamówienia publicznego (SWZ) publicznego, za dokumentację optymalną i gwarantującą właściwą jakość planowanych prac konserwatorskich.

Przywołane **opracowanie z sierpnia 2022 r.** stanowiące integralną część specyfikacji warunków zamówienia publicznego (SWZ) **zawiera poważne uchybienia**, o których mowa poniżej. Niestety, jak wynika z analizy dokumentacji przetargowej, stało się ono **podstawą wydania „warunkowego pozwolenia konserwatorskiego” na wycinkę drzew z datą ważności upływającą w dniu 31 grudnia 2022 roku(!)**.

Jak przyznaje sama autorka tego opracowania - mgr inż. Katarzyna Kozak – Jarosz - zawiera ono jedynie zaktualizowaną specyfikację podstawowych parametrów drzew (tj. obwód pnia, szacunkową wysokość, rozpiętość korony) w nawiązaniu do „Oceny dendrologicznej Plant Salinarnych wraz z gospodarką drzewostanu wykonanej w kwietniu 2017 r. (opracowanie: Katarzyna Fabijanowska). Co więcej, wspomniana **dokumentacja, na której bazuje „Aktualizacja” straciła swoją ważność w maju 2019 r.** tj. po 2 latach od momentu jej opracowania zgodnie z zapisami Ustawy o ochronie przyrody. Warto też przypomnieć, iż wydanie zezwolenia na usunięcie drzewa, może nastąpić na podstawie dokumentacji nie starszej niż 12 miesięcy.

Ponadto, **brakuje kopii aktualnej mapy zasadniczej**, obejmującej projekt zagospodarowania terenu objętego inwestycją (a w szczególności układ istniejących obiektów budowlanych i projektowanych elementów infrastrukturalnych oraz sieci uzbrojenia terenu), **ze wskazaniem zaistniałych kolizji drzew** z tą inwestycją. Załączona do opracowania (sierpień 2022 r.) **mapa zasadnicza wykonana została w 2017 roku(!)**

Bardzo dużo wątpliwości budzi również **niewystarczająca zakres diagnostyki stanu zdrowotno-sanitarnego drzewostanu**. Jak pisze autorka „Aktualizacji”: „*weryfikacja stanu zdrowotnego drzew i krzewów w terenie dokonana została metodą wizualną*”.

Przy obecnym stanie rozwoju metod diagnostycznych **tw. metoda wizualna** (stosowana powszechnie w latach 90. XX wieku) jedynie narzędziem pomocniczym, które **nie gwarantuje obiektywnej oceny dobrostanu drzew i krzewów**, w szczególności na obszarach zabytkowej zieleni. Współczesne metody dendrologiczne wykorzystują bowiem **zaawansowane i całkowicie nieinwazyjne techniki diagnozowania kondycji drzew z zastosowaniem tomografii sonicznej** (dźwiękowej), pozwalające na precyzyjne zobrazowanie wnętrza pnia oraz stanu zdrowotno-sanitarnego badanego drzewa.

Mając na uwadze powyższe **postulujemy przeprowadzenie pogłębionej ekspertyzy stanu zdrowotno-sanitarnego Plant** z wykorzystaniem ww. **nieinwazyjnych metod diagnostycznych i nowoczesnej dendrochronologii**.

Nowa, rzetelna inwentaryzacja dendrologiczna wraz z pogłębioną diagnostyką zdrowotno-sanitarną, **powinna również zawierać projekt gospodarki drzewostanem zgodnie zaleceniami wydanymi przez GKZ dla zieleni wpisanej do rejestru zabytków i ich uzupełnieniem z dnia z 6 marca 2019 r., (znak: DOZ.6521.14.2019.DJ)**.

Przytoczone wcześniej wytyczne z 19 listopada 2021 r. wskazują również na konieczność **„włączenia społeczeństwa w procesy konserwatorskie w ogrodach zabytkowych na etapie planowania i realizacji prac”**. Dlatego też, **jako przedstawiciele organizacji społecznych, domagamy się opracowania kompleksowej dokumentacji przyrodniczej na potrzeby rewitalizacji Plant Salinarnych**, zgodnie z dobrymi praktykami i standardami kształtowania zieleni miejskiej, w zakresie opisanym poniżej:

- a) **operat dendrologiczny (rozszerzenie inwentaryzacji dendrologicznej)** w odniesieniu do planowanych kolizji realizacji inwestycji z drzewami z uwzględnieniem wszystkich ich części: korzeni, pni, koron;
- b) **projekt ochrony zieleni** zawierający opis działań zabezpieczających przed uszkodzeniem roślin i sposobu ich realizacji w nawiązaniu do kolizji wskazanych w *operacie dendrologicznym* oraz ustaleń projektów budowlano-wykonawczych;
- c) **analiza ornitologiczna i chiropterologiczna** pod kątem występowania ewentualnych siedlisk chronionych gatunków ptaków i nietoperzy.

Przypominamy, że **wycinka drzewa będącego siedliskiem ptaków, nietoperzy lub innych gatunków chronionych jest nielegalna i zagrożona karą grzywny**. Na wycięcie takich drzew **niezbędna jest decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska**.

3. Informujemy, iż po zebraniu podpisów Mieszkańców pod tym Listem, wystąpimy do Generalnego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o przeprowadzenie kontroli w Delegaturze Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Tarnowie, w celu weryfikacji prawidłowości formalnoprawnej i merytorycznej wydanych rozstrzygnięć konserwatorskich oraz podejmowanych innych czynności z zakresu administracji, dotyczących projektu pn. „Rewaloryzacja Zabytkowych Plant Salinarnych w Bochni”.

UZASADNIENIE

Zabytkowe formy zieleni mają ogromne znaczenie w prowadzonej od wielu lat polityce konserwatorskiej Generalnego Konserwatora Zabytków (GKZ). Wiążące dla wojewódzkich konserwatorskich zabytków pozostają zwłaszcza zalecenia i wytyczne wydane w okresie 2017-2021 w kontekście procesów rewitalizacji na mocy nowelizacji ustawy prawa ochrony zabytków z dnia 22 czerwca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1595). Stosownie do art. 90 ust. 3 ww. ustawy, w ramach koordynowania działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków może ustalać ogólne kierunki i wytyczne określające sposób ich postępowania. Wydawane wytyczne prowadzą do ujednoczenia praktyki konserwatorskiej w skali kraju, na którą wpływ mają nie tylko państwowe służby konserwatorskie, ale i lokalne samorządy.

W szczególności zaś, zmieniona została wykładania konserwatorska dotycząca rewitalizacji rynków i parków miejskich, ponieważ *„współczesne miasto powinno służyć mieszkańcom, a zieleń jest niezbędnym elementem przestrzeni miejskiej oczyszczającym powietrze, obniżającym temperaturę powietrza w czasie upałów i wchłaniającym wodę podczas obfitych opadów”*.

Generalny Konserwator Zabytków w **wytycznych z dnia 31 sierpnia 2021 r. (znak: DOZ-KiNK.654.66.2021.KS-Ś)** wyartykułował nowe zalecenie: ***„województwo konserwatorzy zabytków nie będą pozwalać na realizację inwestycji zakładających wycinkę starodrzewia i usuwanie zieleni w celu utwardzania betonem placów i innych przestrzeni publicznych na obszarach zabytkowych”***.

Nowe wytyczne konserwatorskie zostały przesłane do wszystkich urzędów marszałkowskich, a marszałkowie województw zostali zobowiązani zmienić regulaminy konkursów dotyczących przyznawania środków na projekty związane z rewitalizacją i ochroną zabytków **do 30 10.2021 r.(!)**

Podobne stanowisko zajęła **Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej**, która odpowiada za politykę UE dotyczącą regionów i miast. W wydanym komunikacie (lipiec 2022 r.) odniosła się do zjawiska tzw. „betonozy” oraz wycinki drzew prowadzonej pod szyldem rewitalizacji w wielu miejscach w Polsce. KE poinformowała, iż ***„biorąc pod uwagę nową perspektywę, fundusze unijne nie będą wspierać nieprzyjaznych klimatowi i rewitalizacji polskich miast i miasteczek. W ramach funduszy Unii Europejskiej stawiać się będzie przede wszystkim na drzewa, na zieleń, a nie na beton”***.

4. **Niezależnie od przedstawionych powyżej warunków do spełnienia (pkt. 1-3) oraz konieczności adaptacji Plant do współczesnych potrzeb, prezentujemy zestaw postulowanych dezyderatów (zmian) w projekcie rewaloryzacji w celu utrzymania autentyczności historycznej kompozycji Plant Salinarnych.**

Wprowadzenie poniżej postulowanych zmian **wymaga opracowania projektów zamiennych, w sposób, który nie będzie kolidował z historycznym charakterem Plant.** Projekty zamienne, odpowiadające zakresom realizacji inwestycji, powinny być **opracowane, skonsultowane i udostępnione publicznie w określonym terminie.**

Prezentowane niżej dezyderaty pozwolą także, **przez ograniczenie nowych inwestycji, zrównoważyć budżet całości zamierzenia**, z korzyścią dla rewaloryzacji zabytkowej tkanki Plant Salinarnych oraz zarządzania finansami publicznymi Gminy Miasta Bochnia.

Sygnatariusze niniejszego listu postulują spełnienie poniższych warunków.

- a) **Celowe jest zachowanie jak największej liczby najcenniejszych drzew tworzących zabytkowy drzewostan i uzupełnienie ubytków w historycznej kompozycji Plant**

Rewaloryzacja zieleni powinna nawiązywać m.in. do historycznego „bauerowskiego” układu i oryginalnej kompozycji drzew i krzewów w celu przywrócenia Plantom **dawnej roli „salonu letniego Bochni”**, który w odświeżonej szacie służyć będzie mieszkańcom oraz coraz liczniej odwiedzającym nasze miasto turystom. Rewaloryzacja powinna na nowo odkrywać piękno przyrody i wyjątkowy sprzyjający wypoczynkowi nastrój bocheńskich Plant.

Mając na uwadze powyższe, postuluje się otoczenie szczególną ochroną istniejącego zabytkowego drzewostanu i wykorzystanie jego potencjału w procesie rewaloryzacji. Należy **zrezygnować z planowanej na tak dużą skalę wycinki drzew** na terenie wpisanym do rejestru zabytków (**83 drzew i 477 m² krzewów**). Można dopuścić ją jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, jako rozwiązanie ostateczne. **Powodem wycięcia nie może być kolizja z projektem rewaloryzacji**, zwłaszcza jeśli drzewa zakwalifikowane do wycinki znajdują się w dobrej kondycji.

W przypadku konieczności wycinki cennych przyrodniczo drzew **ze względów zdrowotno-sanitarnych lub bezpieczeństwa**, postuluje się je przywrócić w pierwotnych miejscach, mając na szczególnym względzie jak najszybsze odtworzenie ich formy przestrzennej. Należy przy tym uwzględnić **zastosowanie technologii sadzenia drzew okazałych** oraz uwzględnić „ubytki w historycznej kompozycji”, w tym ubytki drzewostanu powstałe w ostatnich dwóch dekadach XXI w.

Pozostawiane powinno być także naturalne odnowienie drzew, a więc drzewa młode, które za kilkadziesiąt lat zastąpią starsze pokolenie drzew. Ważna powinna być dbałość o detale w zagospodarowaniu elementów parkowych i przyrodniczych oraz zachowanie biologicznej różnorodności. **Oprócz wyjaśniania historii bocheńskiej soli**, Planty mogą być ciekawym **polem obserwacyjnym i dydaktycznym do prowadzenia terenowych lekcji przyrody, biologii i geografii**, a także **rozwijania rekreacji ruchowej i innych form aktywnego wypoczynku wśród dzieci i dorosłych.**

b) Należy zrezygnować z budowy nowych alejek i ścieżek spacerowych oraz proponowanego sposobu ich ukształtowania w projekcie rewaloryzacji

Na Plantach Salinarnych dominować powinna **funkcja spacerowo-wypoczynkowa**. Przestrzeń ta powinna być przystosowana **do potrzeb osób niepełnosprawnych**, w tym **o ograniczonych możliwościach poruszania oraz niewidomych** m.in. dzięki **zastosowaniu tyflotechnologii**, które pomagają im w orientacji przestrzennej. Park powinien zapewnić **bezpieczny dostęp osobom starszym i rodzinom z wózkami**.

Alejki stanowią „kościel” założenia parkowego i w znacznym stopniu zachowały się. Liczba alei (ścieżek) spacerowych w aktualnym stanie jest naszym zdaniem zupełnie wystarczająca. **Nie sposób więc zaakceptować idei budowy na obszarze Plant dodatkowych, nowych ścieżek wzdłuż rzekomych dawnych osi plantowych**. To niepotrzebne, dodatkowe koszty (budowa nawierzchni, lamp oświetleniowych, wycinanie drzew). Planty Salinarne są zbyt wąskie (szerokość ich wynosi około 40 kroków), aby poza istniejącym alejami budować dodatkowe ścieżki. Jakikolwiek zyski wizualne i przestrzenne związane z budową dodatkowej alejki są niewspółmierne do strat wynikających z likwidowanych przy okazji drzew. **Poważne wątpliwości budzi zwłaszcza sposób ukształtowania proponowanych ścieżek w obrębie dawnego stawu salinarnego** w zachodniej części Plant, rzekomo nawiązujących do „bauerowskiej” kompozycji (Carl Bauer, 1868 r.). Rozwiązanie to skutkować będzie dodatkową wycinką drzew, które pozostają w kolizji z projektem.

Nawierzchnie ścieżek powinny posiadać powierzchnie przepuszczalną, z właściwymi spadkami poprzecznymi, umożliwiającymi prawidłowe odowodnienie ich powierzchni. **Proponuje się nawierzchnie mineralne, wodoprzepuszczalne**.

c) Celowa jest rezygnacja z funkcji „multimedialno-rekreacyjnej” w kompleksie fontanny i rozważenie alternatywnego rozwiązania „fontanna – staw”

Fontanna multimedialna, proponowana w projekcie, zupełnie kłóci się z charakterem tego miejsca. Warto zaznaczyć, że fontanna multimedialna istnieje już na Rynku. **Intensywna gra światłem i obrazem nie pasuje do parkowego charakteru Plant**, a także godzi w powagę otoczenia - pomnik „Poległym za wolność 1914-1920” i znajdujący się tuż obok zabytkowy, jeden z najstarszych cmentarzy komunalnych w Polsce. **Teren Plant powinien być miejscem odpoczynku, kontemplacji przyrody i spokojnych rodzinnych spacerów alejkami**.

Zamiast fontanny multimedialnej, **sugerujemy odtworzenie dawnego stawu salinarnego**, a jego formę oraz funkcje (m.in. przyrodnicze, rekreacyjne) należy zharmonizować z historyczną kompozycją parku. Jak świadczą źródła historyczne staw istniał już od XIV wieku. Znajdował się on na osiemnastowiecznych Planach.

Niewątpliwą atrakcją odtworzonego stawu może być **wielostrumieniowa fontanna napowietrzająca**. Taką „pływającą” fontannę można zamontować na każdym zbiorniku wodnym. Jest to sprawdzone i **mało kosztowne rozwiązanie** stosowane od kilku lat m.in. w ramach projektów zgłaszanych budżetów obywatelskich. Spełnia ono podwójną rolę w postaci **ozdobnej fontanny z efektami wizualnymi** (np. strumieniem światła) oraz **aeratora napowietrzającego wodę**, zapewniającego dodatkowo usunięcie glonów i nieprzyjemnego zapachu zamkniętych zbiorników.

Alternatywne rozwiązanie w formie „fontanna – staw” zostało z powodzeniem wdrożone również w zabytkowych parkach w Polsce m.in. w Rzeszowie (Ogród Miejski im. Solidarności wpisany do rejestru zabytków). Wartością dodaną odbudowy stawu salinarnego w postulowanej formie będzie również **przywrócenie funkcji retencyjnej** i poprawa bezpieczeństwa hydrologicznego w tej części miasta.

Za takim alternatywnym rozwiązaniem przemawia także analiza ekonomiczna, uwzględniająca perspektywiczne **koszty eksploatacji proponowanej „fontanny multimedialnej”** oraz prawdopodobną **niewydolność systemu ze względu na bliskie otoczenie drzew** (liście, nasiona, pylenie). Należy także wziąć pod uwagę, że budowa infrastruktury technicznej, niezbędnej przy przyjętym typie realizacji, może spowodować **zmiany środowiska przyrodniczego**, co zagrażałoby równowadze ekologicznej, a przede wszystkim zakłóciłoby stosunki wodne. Należy również wziąć pod uwagę fakt, iż **w tej części mogą występować stanowiska archeologiczne**.

- d) Należy **zweryfikować rozwiązania w zakresie małej architektury i oświetlenia, aby przywrócić dawny klimat Plant i wyjaśnić na nowo historię bocheńskiej soli**

Planty Salinarne jako założenie miejskiej zieleni, które miało rodowód w funkcji górniczej Bochni, są unikatowe w skali europejskiej. Dlatego też nadrzędnym celem ich rewaloryzacji powinna być ochrona zabytkowej zieleni oraz wyeksponowanie salinarniej przeszłości miasta. Dlatego też **w ramach procesu konsultacji społecznych** należy ponownie przeanalizować proponowane rozwiązania, w szczególności w zakresie małej architektury ogrodowej i oświetlenia, odrzucając te oparte na stylizacji o charakterze pastiszu historycznego.

Poniżej sugerujemy kierunek zmian w tym zakresie:

- i. **kosze na śmieci** – zastosowanie wzoru z lat 30. XX wieku;
- ii. **ławki** - skomponowanie ze wzorem zabytkowym z lat 30. XX wieku;
- iii. **oświetlenie** - zastosowanie wyłącznie wzoru historycznego nawiązującego do latarni gazowych stosowanych w okresie powstania Plant (XIX w.) oraz w latach międzywojennych (lata 20. i 30. XX w.).

Nowe lampy powinny spełniać wymogi pod względem bezpieczeństwa i zdrowia użytkowników parku (nie mogą oślepiać, uszkadzać rogówki oka, etc.). Niezbędna jest **analiza natężenia oświetlenia pod kątem wpływu na zdrowie** oraz zastosowania **właściwego rozwiązania, niezbędnego do budowania klimatu i nastroju**.

Ponieważ park posiada wspaniały potencjał i znakomita większość jego otoczenia ma związek z solą, proponujemy stworzenie w tym miejscu stylowych salinarnych elementów i ciekawych instalacji. Bardzo ważne jest, aby zaznajomić mieszkańców z historią miasta i pokazać im, jaką funkcję Planty pełniły dawniej. W szczególności, postulujemy **wyeksponować salinarny potok Storynkę** (odwadniający szyb Campi) dziś całkowicie przykryty, który biegnie przez środek Plant, jako atrakcyjny element, także dlatego, iż w przeszłości mieścił się przy nim młyn solny. Pod Plantami przebiega również najważniejszy odcinek podziemnej trasy turystycznej, podłużnia August z piękną Kaplicą św. Kingi.

Reasumując powyższe postulaty (pkt.1-4), po zakończeniu procesu rewaloryzacji, Planty muszą tętnić życiem jako wielofunkcyjna przestrzeń publiczna. Muszą odzyskać dawny blask i przestać być „banalnym parkiem miejskim”, a stać się miejscem, gdzie można wczytywać się w salinarną przeszłość i charakter Bochni. Głównym założeniem postulowanych zmian projektowych jest zachowanie i przywrócenie głównych cech stylowych Plant Salinarnych, przy jednoczesnej adaptacji do współczesnych potrzeb, w sposób, który nie będzie kolidował z ich historycznym charakterem.

Konieczne jest jednakże zachowanie biologicznej różnorodności zabytkowego drzewostanu, a także najwyższa staranność w procesie rewaloryzacji elementów parkowych i przyrodniczych wraz z włączeniem społeczeństwa na etapie planowania i realizacji tych prac, stosownie do najnowszych wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków, a także Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Mając powyższe na uwadze, **apelujemy do Rady Miasta Bochnia o szeroką debatę publiczną na najbliższej sesji w styczniu 2023 r.** w kwestii postulowanych zmian projektowych dotyczących rewaloryzacji bocheńskich Plant **z udziałem ustawowego gremium jakim jest Komitet Rewitalizacji.** Domagamy się również dokonania rzetelnej oceny dokumentacji studialno-projektowej, tym m.in. rozstrzygnięć konserwatorskich, a także korzyści i kosztów społeczno-ekonomicznych przywrócenia temu miejscu należnej rangi.

Jednocześnie **apelujemy do Burmistrza Bochni o całościową zmianę podejścia do sposobu dalszego procedowania procesu rewaloryzacji Plant Salinarnych.** Uważamy, że także w Bochni możliwe jest nowoczesne zarządzanie zabytkową zielenią i dziedzictwem przyrodniczo-kulturowym miasta – z jak największym poszanowaniem dla wszystkich jego elementów.

Niniejsza akcja ma **charakter społeczny**, a postulaty zawarte w liście otwartym wynikają z troski zarówno o przyszłość Plant Salinarnych w Bochni, jak i o jej mieszkańców.

SYGNATARIUSZE SPOŁECZNI LISTU:

- 1. MAREK PIEKARCZYK – HONOROWY AMBASADOR KRÓLEWSKO-GÓRNICZEGO MIASTA BOCHNI**
- 2. BOCHEŃSKA FUNDACJA „SALINA NOVA”**
- 3. STOWARZYSZENIE BOCHNIAKÓW I MIŁOŚNIKÓW ZIEMI BOCHEŃSKIEJ**
- 4. FUNDACJA POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, DZIECIOM I MŁODZIEŻY „AUXILIUM”**
- 5. TOWARZYSTWO KRZEWIENIA KULTURY FIZYCZNEJ „RABA”**
- 6. STOWARZYSZENIE „RODZINA KOLPINGA” W BOCHNI**
- 7. STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH „KROPLA DOBROCI”**
- 8. POLSKI ZWIĄZEK NIEWIDOMYCH ODDZIAŁ MAŁOPOLSKI – KOŁO POWIATOWE W BOCHNI**
- 9. STOWARZYSZENIE „BOCHEŃSCY PATRIOCI”**
- 10. GRUPA FACEBOOKOWA „NOWE MIASTO SOLI”**
- 11. „KULTURALNA BOCHNIA”.**

Bochnia, dnia 10 stycznia 2023 roku